

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/S.C.-99/10 (Menfi Tespit/Muafiyet)

Karar Sayısı : 01-15/140-37

Karar Tarihi : 3.4.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU,

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM,
A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER : Süleyman CENGİZ, Serpil ÇINAROĞLU, Murat AYBER
M.Okan ALPAY

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: Nissan Otomotiv A.Ş. *Vekili* Prof. Dr. Arif ESİN
Valikonağı Cad. 161/20 Nişantaşı 80220 İstanbul

D- TARAFLAR: - Nissan Otomotiv A.Ş.
Eski Ankara Asfaltı (E5) No:23 Kaynarca-81500
Pendik/İstanbul
- Nissan yetkili satıcıları, Nissan yetkili servisleri ve
yedek parça satıcıları

E- DOSYA KONUSU: Nissan Otomotiv A.Ş. ile Nissan yetkili satıcıları, Nissan yetkili servisleri ve yedek parça satıcıları arasında akdedilen Yetkili Satıcılık Anlaşması, Yetkili Servis İstasyonu İşletme Sözleşmesi ve Yedek Parça Satış Sözleşmesi'ne Menfi Tespit Belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına en son 23.9.1998 tarih ve 3112 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4, 5 ve 8. maddeleri çerçevesinde düzenlenen 1.9.1999 tarih, D4/1/S.C.-99/10 sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu 28.9.1999 tarih, REK.0.08.00.00/75 sayılı Başkanlık önergesi ile 6.10.1999 tarihli Kurul gündemine alınarak 99-45/483-308 sayı ile karara bağlanmıştır.

Ancak, 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde değişiklik yapan 2000/3 sayılı Tebliğ dikkate alınarak, 24.10.2000 tarih, 00-41/445-M sayılı karar ile söz konusu karar iptal edilmiş ve 30.3.2001 tarih, REK.0.08.00.00/20 sayılı Başkanlık Önergesi ile, bildirim 01-15 sayılı Kurul toplantısında yeniden değerlendirilerek karara varılmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: - Başvuru konusu anlaşmalara, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil eden hükümler taşımaları nedeniyle menfi tespit belgesi verilmesinin mümkün olmadığı,

- İlgili raporda yer alan düzeltmeler verilecek bir süre içerisinde yapılmak ve uygulamaya ilişkin olarak dikkat edilmesi gerektiği ortaya konan ilkelere uyulmak

koşuluyla anılan anlaşmaların öngörülen muafiyetlerden yararlandırılması; aksi halde Kanun'un 40. maddesi kapsamında işlem yapılması gerektiği düşünülmektedir.

H- YAPILAN TESPİTLER VE HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Başvuru formu ve ekinden; menfi tespit belgesi verilmesi talebinde de bulunulmakla birlikte, bildirim esasen bildirim konu sözleşmelerin 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile uyumlu olduğunun tespiti amacıyla yapıldığı, ancak bu istemin kabul edilmemesi halinde Kanun'un 5. maddesi gereğince bireysel muafiyet verilmesinin talep edildiği anlaşılmaktadır.

Bildirim formunun 6.2. maddesinde bildirim bir "Menfi Tespit Başvurusu" olduğu ifade edilmiş olduğundan, başvuru konusu anlaşmalar öncelikle Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde değerlendirilmiştir. Anlaşmada "satış bölgeleri" tanımlanarak yetkili satıcılar arasında coğrafi pazar paylaşımı öngörülmesi, satıcının anlaşma konusu mamulleri sadece yine anlaşmanın bir tarafı olan sağlayıcıdan almasının şarta bağlanması, yetkili satıcının bir takım yönetim değişiklikleri için sağlayıcıdan izin almasının zorunlu kılınması, yetkili satıcının bir miktar mamül almaya mükellef olması gibi hükümler bulunması nedeniyle, bu anlaşmanın rekabeti kısıtlayıcı olduğu ve 4054 sayılı Kanun'un 8. maddesi anlamında bir "Menfi Tespit Belgesi" verilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır.

Bildirim konusu anlaşmalardan "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi"nin tarafları Nissan ile her biri ayrı bir tüzel kişilik olan -başvuru tarihi itibarıyla- 28 yetkili satıcı, "Yetkili Servis Sözleşmesi"nin tarafları ise Nissan ile her biri ayrı bir tüzel kişilik olan -başvuru tarihi itibarıyla- 35 yetkili servis olarak bildirilmiştir.

Bildirim konusu anlaşmaların bazı bayiler açısından birlikte akdedilmeleri (dağıtım ve bakım onarım faaliyetlerinin bir arada yapılması) söz konusu olduğundan, bu durumun geçerli olduğu haller için 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Öte yandan, Yetkili Satıcılık Anlaşmasının tek başına akdedildiği haller için 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmaları Hakkında Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında, Yetkili Servis Sözleşmesi'nin tek başına akdedildiği durumlar içinse -herhangi bir grup muafiyet tebliği kapsamında olmadığından- 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. maddesi uyarınca bireysel muafiyet hükümlerine göre değerlendirme yapılmıştır. Buna göre;

1) Bildirim konusu anlaşmaların birlikte akdedildiği, dağıtım ve bakım onarım faaliyetlerinin bir arada yapıldığı durumlar dikkate alınarak, 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirme yapılarak aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

a. "Yetkili Satıcılık Sözleşmesi"nin yetkili satıcılığın geçerli olduğu ürünlerin belirlendiği 2. maddesinde yer alan "aksesuar" tabirinin tanımının Tebliğ kapsamına giren mallara ilişkin tanım kapsamını aşması halinde ortaya çıkacak rekabet kısıtlaması, Tebliğ'in "Grup Muafiyeti Kapsamı Dışında Kalan Koşul ve Yükümlülükler" başlıklı 7/1. maddesinin "Taraflarca anlaşmaya bu Tebliğde anılan mal ve hizmetlerden başka mal ve hizmetlerle ilişkili hükümler konulması veya anlaşmanın bu gibi mal ve hizmetlere uygulanması." şeklindeki (b) bendi kapsamına gireceğinden, bu hükmün aynı maddenin ikinci fıkrasının "a, b, c ve d bentlerinde sıralanan rekabet sınırlamalarından bir veya birkaçı anlaşmada yer alıyorsa,

anlaşmada yer alan rekabeti kısıtlayıcı nitelikteki tüm hükümler de muafiyetten yararlanamaz" hükmü kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.

b. Satış kampanyalarına katılmanın zorunlu tutulması yolu ile yeniden satıcının fiyat, fiyat unsurları ve satış şartları belirleme özgürlüğünün kısıtlandığı Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin 9.1. maddesinde yer alan "Yetkili satıcı, ... şirketin yapacağı kredili satışlar gibi kampanyalara uymayı kabul ve taahhüt eder." şeklindeki hükmün, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 7. maddesinin birinci fıkrası (e) bendinin "Üretici, sağlayıcı veya dağıtım sistemi içindeki diğer teşebbüslerin, anlaşma konusu malların yeniden satışında, satıcının fiyat belirleme ve indirim konusundaki serbestliğini doğrudan ya da dolaylı olarak kısıtlaması." şeklindeki tanımı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve dolayısıyla aynı maddenin ikinci fıkrasının; "e, f, g, h, i, j ve k bentlerinde sıralanan rekabet sınırlamalarından bir veya birkaçı varsa, bu uygulamayı yapan üretici, sağlayıcı veya dağıtım sistemi içindeki diğer bir işletme lehine olan rekabet sınırlamaları muafiyetten yararlanamaz." hükmü gereğince inceleme konusu anlaşmanın Tebliğ kapsamı dışına çıkmasına sebep olması nedeniyle bu maddenin varlığı halinde anılan tebliğin sağladığı muafiyet, inceleme konusu anlaşma için uygulanamayacaktır.

c. Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin 31. maddesinde anlaşmanın geçerlilik süresi "*...yürürlük tarihinden itibaren ... yıl süre ile yürürlükte kalacaktır. Bu sürenin bitiminden 6 ay önce, taraflar sözleşmeyi yenilemek amacıyla biraraya gelerek sonraki döneme ilişkin hususları teati ederler. Mutabakata varılmadığı takdirde işbu sözleşme hitamında otomatikman infisah olur.*" şeklinde düzenlenerek süre belirtilmemektedir. Anılan Tebliğ'in 2000/3 sayılı Tebliğ ile değişik 6. maddesinin ikinci fıkrasının (b) ve (c) bendleri uyarınca sözleşmenin belirli süreli olması için en az beş yıl süreli olması ve bu durumda feshi ihbar süresinin 6 ay olarak düzenlenmesi ya da belirsiz süreli sözleşme olması halinde feshi ihbar süresinin Tebliğ'de belirtilen istisnai haller hariç en az 2 yıl olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

d. İncelemeye konu olan her üç anlaşmanın da çeşitli hükümlerinde bildiri, tamim, tebliğ, talimat ve sair iletilerin içeriklerinin anlaşmanın parçası oldukları ve anlaşmadan kaynaklanan bağlayıcılıkları bulunduğu ilişkin ifadeler yer almaktadır. Anlaşmalara tanınacak muafiyet bu iletilerin içeriğini kapsamayacak ve bu yolla ortaya çıkacak rekabet kısıtlamalarına ilişkin olarak tarafların sorumluluklarını ortadan kaldırmayacaktır.

2) Yetkili Satıcılık Sözleşmesi ile Yetkili Servis Sözleşmesi'nin -veya aynı taraflarca, başvuru konusu üç sözleşmenin- birlikte akdedildiği durumlarda Yetkili Satıcılık Sözleşmesi dışındaki sözleşmelerde 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı hükümler bulunmamaktadır.

3) Taraflar arasında yalnızca Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin akdedildiği durumlar için 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirme yapılmıştır. Buna göre, Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin 9.1. maddesinin, sözleşmeyi söz konusu Tebliğ kapsamı dışına çıkarttığı kanaatine varılmıştır.

4) Taraflar arasında yalnızca Yetkili Servis Sözleşmesi'nin akdedildiği haller için, bireysel muafiyet bakımından değerlendirme yapılmıştır.

Herhangi bir anlaşmaya muafiyet tanınabilmesi için 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin öngörmüş olduğu;

- a) Malların üretim ve dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmelerin sağlanması,
- b) Tüketicinin bundan yarar sağlanması,
- c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
- d) Rekabetin (a) ve (b) bendlerindeki amaçların elde edilemesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması,

şeklindeki dört koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir.

Yetkili Servis Sözleşmesi'nin 2. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan; "...Nissan markalı araçların haricindeki araçlara işbu hizmeti vermemeyi...kabul ve taahhüt etmektedir." ifadesi yetkili servis olarak anlaşmayı imzalayan tarafın müşterilerine ilişkin bir kısıtlama getirmesi bakımından pazardaki rekabeti sınırlayıcı niteliktedir. Ancak, söz konusu maddenin bir diğer etkisinin, ilgili tarafı, bakımını taahhüd ettiği araçlar üzerine yoğunlaşmaya teşvik etmesi olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan, anlaşma konusu mallara ilişkin bakım onarım hizmetlerinin dağıtımında bir iyileşme sağlanırken tüketiciye doğrudan fayda sağlanmaktadır. Bu arada rekabet, anılan faydaları elde etmek için gerekenden fazla kısıtlanmamaktadır. Bu nedenle, başka bir rekabet kısıtlaması içermeyen sözleşmeye bireysel muafiyet tanınması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Ancak, Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nde olduğu gibi bu sözleşmede de "Talimata Uyuma Zorunluluğu" başlıklı 12. madde ile duyuru, tebliğ, el kitabı veya talimatname gibi dokümanların sözleşmenin bir parçası kabul edilmesi hükmüne bağlanmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere adı geçen dokümanlar, sözleşmeyle birlikte Kurumumuza gönderilmedikleri için muafiyet incelemesi yapılmamıştır. Bu talimatlara dayanan uygulamalardan kaynaklanan rekabet kısıtlamalarına ilişkin olarak, anlaşmaya tanınacak muafiyetten yararlanılamayacağı açıktır.

5) Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, taraflar arasında diğer sözleşmelerden ayrı olarak akdedilmediği anlaşılan Yedek Parça Satış Sözleşmesinin, Yetkili Servis Sözleşmesi ile birlikte yapılması halinde, 1997/3 sayılı Tebliğ hükümlerine aykırılık oluşturmadığı anlaşılmıştır.

Öte yandan, başvuru konusu sözleşmelerde 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesi son fıkrasında anılan "Açık İhlal" kavramına uyacak rekabet sınırlamalarının bulunmaması nedeniyle, yukarıda yer verilen düzenlemelerin yapılması şartıyla anlaşmaların tarafları hakkında Kanun'un 40. maddesi uyarınca bir soruşturma açılmasına gerek olmadığı kanısına ulaşılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin ışığında, Nissan Otomotiv A.Ş. ile Nissan yetkili satıcıları, Nissan yetkili servisleri ve yedek parça satıcıları arasında akdedilen Yetkili Satıcılık Anlaşması, Yetkili Servis İstasyonu İşletme Sözleşmesi ve Yedek Parça Satış Sözleşmesi'ne Menfi Tespit Belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talepli başvuruya ilişkin olarak;

1. Bu Karar'da belirtilen düzeltmelerin yapılması, uygulamaya ilişkin olarak dikkat edilmesi gerektiği ortaya konan ilkelere uyulması ve bu düzenlemenin yapılmış olduğunun, Karar'ın taraflara tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içinde Kurum'a tevsik edilmesi koşullarıyla,

a) Yetkili Satıcılık Sözleşmesi ile Yetkili Servis Sözleşmesi'nin -veya aynı taraflarca, başvuru konusu üç sözleşmenin- birlikte akdedildiği haller için sözleşmelerin 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında bir sözleşme olarak grup muafiyetinden yararlanacağına,

b) Yalnızca Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin akdedildiği haller için sözleşmenin 1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında bir sözleşme olarak grup muafiyetinden yararlanacağına,

c) Yalnızca Yetkili Servis Sözleşmesi'nin akdedildiği haller için, her bir sözleşmenin akdedildiği tarihten itibaren 5 yıl süreyle bireysel muafiyetten yararlanacağına,

2) Aksi takdirde, 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca sözleşmelerin geçersiz olacağına, Kurul'ca öngörülen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağına ve aynı Kanun'un 16 ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağına ilgili taraflara bildirilmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.